

МИХАЙЛО ОРЕСТ

ДУША і ДОЛЯ

1 9 4 6

МИХАЙЛО ОРЕСТ

ДУША І ДОЛЯ

diasporiana.org.ua

ВИДАВНИЦТВО „БРАМА СОФІЇ“

Авгсбург, 1946

M. Orest:
SOUL AND DESTINY
Ukrainian Poems

З друкарні Д. Сажина, Авґсбург

* * *

На озері скрес лід,
Проснувся сафір рік —
І привид зими зблід
І в гротах, німий, зник.

Могучий гряде цар
В сіянні вінця й риз
І мовить мені: „Дар
Тобі я в віках ніс.

Та доль неблаґих град,
Що їх є мутна суть,
Пробився у твій лад,
Твою обтяжив путь.

Однині від пут їх,
Від злоби і їх мсти,
Від кар і страждань всіх
Свобідний еси ти!

Повстань же, як син мій,
І гимном у даль кинь
І радісно пий, пий
Ласкавих висот синь!“

ПЕРША СУВ'ЯЗЬ

* * *

Розкрийтеся, замкнені житла!
На свято верховного світла
Святий із Ассізі в намети дібров
Повз вас, невидимий, пройшов.

О ви, піснетворці, пророки,
І ви, любомудри! В ясне
Прозріння своє, наче в літо високе,
Як учня, введіте мене!

1935

* * *

У небо линучи високе,
Кужелиться в долині дим
І мандрівця полонить око
Тремтінням мрійливо-легким.

Зело пахуче, цвіт навколо,
Сріблясті струмені, трава
І на незнанім видноколі
Поняті миром дерева.

Що принесу під гостелюбний,
В обіймах віт спочилий дах?
Що полишили роки згубні
І що я сам — по тужних днях?

Зерно у бурунах потали,
Я знав ганьбу і глум, і гніт
І бурі лютости топтали.
Шолом ума і серця щит.

Та віра, чудом розбуяла,
Мене вела у тьмі шукань —
І раптом очі осіяла
Повита в непорочну рань

Долина ждана і жадана,
Святна і радісно п'янка —
І знаю: дивний дар дістане
Моя натомлена рука.

Луну минулого страждання
Я тут, під камінь, покладу
І в ясності неподоланній
В обітований край ввійду.

І, спраглий дружньої гостини,
Піду, окрилений, на дим,
Що в високості добрі лине —
Із раю в рай, із дому в дім.

1932

Г Р А Л Ь

Покину для сяйва віри
Отчизні доли і даль
І рушу в дорогу без міри
Шукати священний Граль.

І світлої сили набрала
Несміла моя душа,
І радостей там зазнала,
Де іншим суворя межа.

І став я мудрий і мрійний,
Праніжність квіток спізнав
І води озер спокійні,
І стрункість вечірніх трав.

Зникали в минулім роки,
Як в літі — лепети віт,
А ще не найшли мої кроки
До храму нехибний слід.

І в думи мої і надії
Ясна заплелася печаль:
Хто скаже, де золотіє
Світич небесний, Граль?

1932

ТЕСТАМЕНТ

Оподаль від людей, злочинства і пороку
Плекай душевний мир і тишину глибоку —
І чисті помисли, постаї в тишині,
Надійно проростуть у нетутешні дні.

В самотній келії впивай, читцю смиренний,
Науку мудрих книг — і легкокрилий геній
Тебе навідає; з ним угадаєш ти
Близькі безмежно нам, невідчутні світи.

На поклик іволги чоло, о неофіте,
Слухняно піднеси: справляє вічне літо
Свій сонячний обряд — і зелень верховіть
До вікон горнеться і невимовне снить.

1937

* * *

Вітаймо день Благої-Вісти, свято!

Блакить глибока і нетлінно чиста
Простерлась неоглядно над лісами.
Широкими потоками з висот
В ліси струмує сонячне проміння
І спочиває — ласка животворча —
На стовбурах осик, грабів і сосон.
І чується: уже в безлистих деревах
Збудилось прочуття весняних свят
І літніх урочистостей могутніх —
І відсвіт радості, яку вони
Ще стримують — несмілі, але певні —
Їх видростані постаті значить.

Повітря, гостре зрання, вже нагрілось
Звитяжним соком сонця; холодок,
Теплом пронизаний, вступає в груди.
Як легко дишеться і як відрадно
На думку, що зими уже нема
І що життя нахилить над землею
Свій переможний і співучий скіпетр.

Поглянь — земля відчула і ввібрала
Живущий дотик берла: вся поляна
Бутонами рясніє сон-трави.
О скільки, скільки їх! Перед тобою,
Ліворуч і праворуч, біля ніг
Вони стоять, повіті у сріблястий

Шовковий пух, невинні і дрімотні,
І проти сонця світяться. Яку
Несьогосвітню ніжність прозріває
У тім видовищі щасливе око!
Земля, велика мати, прийняла
Благословення і не анемони,
А свіч живих промінну многоту
Поставила перед престолом Діви.

Дитинні вогники! Вони горять
На галяві, у тишині святочній
Сріблястим, рівним полум'ям — і серце
Потужно повниться святих натхнень

В день Благовіщення, Благої Вісти день!

КАМІНЬ

Я дивлюсь
на гранітну, могутню брилу:
камінь-жертвник?
камінь-капище?

І коли я дивлюсь
на гранітний, могутній камінь,
думаю я про Велике Мовчання,
ласкаве і сильне —
з нього повстали
всі голоси у світі.

Мить,
одна, коротка,
блаженна мить —
і через груди мої пронеслися
всі віки...

Та довго ще в душі
по миті тій
стояв аромат почувань
божественних:
легкості, ніжності.

А навколо:

 трави, дерева і співи птиць;
біля стіп материнських камінного велета —

 проліска синя, мала;

а вгорі:

небо предобре, як проліска сине.

Весна!

Як солодко липою думати себе,

 липою,

що росте на гранітній брилі.

* * *

Прибрався ліс в зелену митру
І процвіла земля;
На голос радості і вітру
Іду, іду в поля!

Скидай, о сестро, темну ризу,
Переступи поріг;
Пора, пора! Вже теній лісу
В зазовний трубить ріг.

А в лісі шепче юне листя
І дише чистота —
І в тиші галяв урочистій
Постало чудо променисте:
Конвалія свята.

Послався літній день, як путь спасенна.
Душе, за привидами не женись, —
Прийми, душе, прийми благословення
Понятих сонцем, радісних узлісь!

О щедре, праведне, о літо щасне!
Тебе молю: в свої яскраві сни,
В своє безсмертя, в царство непогасне
Мене, тобі відданого, замкни!

1935

* * *

Бринять слова несписаної притчі:

„Ми, люди, живемо на узграницчі
Великих таїн. А яким є край?
Ми бачимо одєжу, не обличчя; —
Обличчя по одєжі угадай!

Ти літа життєтворчого аннали
Розкрий, прихильний серцем, і читай:
Ти квіти зриш — тож відаєш немало:
Вони значущі є ініціали
Тих таїн неприступних — пам'ятай!“

* * *

Я чую: крильми леготу тонкого
Ласкаво плеще південь за вікном —
Покину дім і вийду на дороги
Просвітленим, чутким мандрівником.

Гаї замріяні і сині доли
Відкритий, відданий, вітаю я;
На видноколо, на його престоли
Свій скромний дар несе душа моя.

Горять на галяві лагідні свічі:
То жовтий цвіт підносить дивина,
Стоять дерева на премудрім вічі
І мова їх — промінна тишина.

І квітне день, погожий і привітний,
Спочили груші в золоті ланів,
А в далечі полонінно-блакитній
Блаженно тануть вигини горбів.

Години світлості і супокою!
Як славить, як благословляти вас:
Ви ясните живущою рікою
Душі моєї схований алмаз.

Я нивам, лукам, далям і дїбровам
Себе, слугу високостей, прирїк
І мрію, щоб під дахом бірюзовим
Минув, як літо, мій прозорий вік.

* * *

Як затужило серце за тобою,
Лісів липневих синя тишино!
Без благостині кротко оживної
Твоєї як зубожіло воно!

О заворожлива і миротворна!
Коли в твоїх незримих теремах
Не буду тільки гість, коли огорне
Мене навіки твій зелений стяг?

Тоді я знатиму: немає тління!
Душа, пробивши суету життя,
В собі відчує ніжне колосіння —
Знак невмирущого свого буття!

* * *

Чолом, чолом тобі, о величавий лісе!
Я знову пізнаю твої нетлінні риси;
Гоїтелю душі, ти схилиш ріг щедрот
І явиш смертному свого буття клейнод!

З мовчанням на устах, з молитвою німою,
Зелений краю мій, стою перед тобою...
Як херувимів рать, старі стоять дуби
І мрію шлють свою на голубі горби.

1934

Л І Т О

Н. Г.

Воно прийшло, щоб душі нам спасти —
І від землі не хоче відійти.

Цвіте, не одцвіте дитинний дрік
І душно пахне теплий медівник.

І буде пахнуть завтра і завжди —
І ароматом він зітре сліди.

Того чуття, що має все, кінець
І є недовга учта для сердець...

Упоєне щедротами небес,
Влилося літо в чар надземних мес.

У вічності причал воно найшло,
А час невтомний відложив весло...

В одінні світлім і з снопом в руках,
Як ліля, білієш ти в лугах.

Ти, ніжна, в літі розточилась теж:
Повір — і ти, як літо, не минеш.

* * *

Погожі літні вечори
Топазовими прапорами
Велично мають над лісами.

Вітаю вас, о благосні бори!

Солодким іменем сестри
Душа, любов'ю розбуяла,
Тебе, угадану, назвала.

Вітаймо, сестро, благосні бори!

1936

З ЦИКЛУ „ХОРАЛИ ЗАХОДУ“

I

Спогад з далекости віє крильми —
І серцю віщому сниться
Замшійлий поріг лісової каплиці,
Де спочивали ми.

Був захід — і сосон вершини,
Стояли в янтарнім огні;
Вечірнім борам, боговитій родині
Співали ми кротко — в дальній отчині —
Хвалебні пісні...

1937

II

Видіння минулого раєм принадним
У пам'яті тьмяній нараз ожили...
Я бачу: над містом моїм-благодатним
Тонкі золотяться вечірні пили.

Каштани в спокої стрункої молитви
Кругляться, рядами, утіха моя!
О други, про душу свою розкажіть ви!
Як вашої доброти справжнє ім'я?

В повітря недвижне влилась несказанна,
Чаруюча м'якість. Блаженний стократ,
Неначе об'явлення, духами дане,
Хвилює і радує лип аромат.

О щастя: відчути, як владу верховну
(В години прояснень, в години малі)
Встановлює ніжність, щедротами повна —
Осанна тобі, королево землі!

На диво прозорі і лагідні стали,
Омиті морями тепла і краси,
Коліс рокотання, трамваїв сигнали,
Переклики авт і дітей голоси.

І вірисься серцю: в тих гомонах звичних
Втілилася чудом коротким вона:
Світів невидимих і царств потойбічних
Свята, миротворна і чиста луна.

* * *

Н. Г.

Ти — владарка у королівстві літа.
Твій замок — серед лісу, на шпилі
Гори, що височіє, гордовита,
У серці богоданої землі.

Залюбленість незгасна і співуча
Твої чуття назавжди оплела
В гаї манливі, в лоно лук пахуче
І в юний чар погідного зела.

І коли дні пишноти і погоди
Вершать свій ароматний ритуал,
Обладу ти обходиш: добрі води,
Луки і бору пограничний вал.

Сама ідеш долінами й горбами,
Кущі з горбів тобі глядять услід,
Свої розкривши тріумфальні брами,
Тебе вітає кожен краєвид.

Об'явлень знак ти в кожній п'єш діброві,
А з танучої в сяйві далини
Зичливий легіт подуви шовкові
До тебе шле, дитино тишини!

О, не для тебе, шасна, зим погрози
І смертних жереб не принав тобі:
Золототисячник і скабіюза
В твоїм гербі!

* * *

Я згадую дім старовинний
В країні любови гостинній
І парк, і тополі старі
Круг нього на тихій горі.

Я згадую сад трієсмфальний;
Дозвілля моє безпечальне
В тім саді, притулку відрод,
Чинило свій мудрий обряд.

Там, подруго світла, з тобою
Впивав я меди супокою, —
Але, коли день западав,
Нас голос далекости звав

За межі деревесного храму;
Обтяжена вітами брама —
Спокійна, ясна, без окрас —
На поле виводила нас.

Покоїлись доли шавлійні,
На обрії піски біблійні
Жовтіли; близька небесам,
Ріка розливалася там.

А заходу благосне тління
Будило по горніх томління;
На злотний дивилась ти шлях —
І сльози сіяли в очах.

1937

* * *
Н. Г.

Тебе, жіноцтва видвіте і фее
Гаїв незайманих буття,
Вкоронувати хочу я
Неголосною піснею моєю.

Цвітуть дерева, як легенди миру,
Забуті і ожилі знов;
Я чую в серці шум дібров
І дар тепла, і знов воскреслу віру.

Обличчя долі проясніє, строге,
З душі зітреться безчестя, —
В твоєму світлі, як дитя,
Хай завершу свого життя дороги!

П О М О Н А

Сади мої стодеревні!
Хай бринить вам стоуста хвала!
Ви будите мрію древню
І та мрія мене поняла.

Ясна, многодарна богиня
Завітала в мої сади —
Надвечір'я була благостиня
І сєрпень щасливив плоди.

І мить розцвіла урочиста:
Від дотику світла й тепла
Засяяло кротке листя —
І я чую: вона прийшла.

Сама несказанна Помона
На чоло, на щоки мої
Ласкаві клонить долоні
І благосна милость її.

І пахощі лип ароматних
Струмують од ніжних плечей...
О радосте мрій розгадних,
Будь сонце моїх путей!

С Е Р П Е Н Ь

Спокою й кротости прийшла пора ясна,
Зичливий поїть зір і вабить добрі душі:
У листі лагіднім поломеніють груші
І між дерев стоїть велика тишина.

І світлі помисли, як легкі кораблі,
Причал покинули і мають корогами, —
І радісно пливуть садами і гаями
По руно золоте серпневої землі.

1937

* * *

Коли напливає легіт південний
І знов заясніє блакить,
Світу жаданого образ блаженний
Око освіжене зрить.

То вересень, князь благодатного миру,
Являє владу свою —
І радість воскреслу і лагідну віру
Від нього я не таю.

Він мовить: „Душе, ти не камінь, а птиця;
Оселя твоя — далина“.
І чує душа — і труд і темниці
Лишає, щаслива, вона.

1932

* * *

Рука задумана поволі пише
Узорі мідні в сонячних гаях
І нетутешня, молитовна тиша
Стоїть на луках, в далях і серця.

Довершень час! Прояснений і добрий,
Про рідні душі загадався світ
І спілий плід глядить на синій обрій
З понятих світлом, нерухомих віт.

* * *

Ласкава мла вкриває тихий обрій:
Сліпучий диск на ньому відгорів —
І ліс замислений в покорі добрій
На барви бронзи, золота і цинобри
Смарагди шат своїх перемінив.

Любило серце, знало всі щедроти
І славило принадний свій полон;
Минуло літо, віс час дрімоти —
Воно вгорнулося у мідь і злото
І снить у листі ясноденний сон.

1932

О С І Н Н Є

Туман повив осики і клени;
Без ремства, тихо ронять лист вони.

І листя жовте і рум'яно-ржаве
У придорожні падає канави

І виповняє їх — і скажеш ти:
Потік чудний барвистої води,

Покірний осені, текти не може
І кам'яніє у холоднім ложі.

Мандрівок дух не віє від доріг
І в далині побляклий день застиг. —

І я, і ти стомились простувати,
Тож осінь нам наготувала шати,

Не стеле болю, стеле супокій —
І ляжем ми і заснемо у ній.

* * *

Замкнулося серце мое непривітане,
Укрилось за брами, в бори,
Бо чує воно непоборні відвідани
Закутої в криву пори.

Тепер ні вітри, ні могутні метелиці
Не зірвуть на брамах печать —
За брамами осінь сіяє — і стелеться
На душу нова благодать.

І серце минулими снами просвітиться,
І спомин мене опов'є,
І ягід прозорих задуману китицю
Нахилить на серце мое.

1932

ДРУГА СУВ'ЯЗЬ

* * *

Порив, що ним живе душа моя,
В слова магічні замикаю я:

Коли б навколо мене всі тривоги
Спинили свій докучливий прибій,
Коли б розтали всі мої дороги
У славі вечора промінно-золотій, —

Тоді утому серце побороло б
І стало тихе, як озер вода,
І полетіло б серце, білий голуб,
До лісу вічності, до рідного гнізда.

*
*
*

І знов вона, скорботна поволока,
Опала око. Кораблі шукань
Не рвуться в путь — і радість густосока
Не лється в мислі, в їх розкрити рань.

Коли б я з себе скинуть міг востанне
Буденних мук бідняцу данину,
Щоб увійшла прозорість в існування,
Мов ранне сонце в течію мутну, —

Тоді просвітлий, радісно-дрімотний
Я став би як і він, Довічний Друг,
І дальнє мариво рожево-злотне
Шептало б крильми у блаженний слух.

1934

МАНДРІВНИЙ ЛИЦАР

П. Д.

Послалась, подалась до виднокола
Святкова даль у вигинах горбів;
Замок на брамі лунко прогримів —
І лицар виїхав на вольне поле.

Безжальні мислі осяйного чола
Вже не гнітять. Погас безславний гнів,
Що мудрий спокій неуситимо тьмив
І душу гнав в тісне і мертве коло.

І в тиші літа голос самоти
Бринить ласкаво і без тяготи
І кличе в безіменне і безкрає.

Від города, в яким нуртує лють,
Ненависть і одчай, він від'їжджає
В ясну, цілющу і бездумну путь.

1931

ЛЬОЕНГРІН

З високих веж дзвінки і недріманні
Бриніли сурми в передранній млі
І свіжий поклик слали ненастанно
В усі кінці Брабантської землі.

Будилися горби і повторяли доли
Солодкі луни в ніжному півсні —
І підняла зоря на видноколі
Свої списи полонінно-святні

І день зайнявся. Щастя духовите
Барвистим килимом послалось без кінця,
Буяла радість — і в її блакиті
Тонули чисті, трепетні серця.

Любові відданій і несказанно щирій
Розкрилась золота височина —
І келех непорочної довіри,
Ликуючи, підносила вона.

І свято те нічим не віщувало,
Що згасне осяйний його рубін,
Що потемніють келеха кристали
І засмутиться добрий паладин;

І гіркости, незнаной донині,
Дознавши, він почує тихий клич
Своєї дальньої, незрадної святині —
І як мине самотня, довга ніч,

Він розповість про замок невимовний
В краю спасенім, про священний Градь —
І попливе в легкім, сріблястім човні
Туди — в ясну, безповоротну даль.

1935.

ЗІФРІД ДО КРІМГІЛЬДИ

О Крїмгільдо моя, не смутися, молю!
Тиха ліліє вод, як тебе я люблю!
Найпрекрасніший вицвіте красною світу,
Чи подоба тобі серед світу тужити?

І нехай чорні намислі Гаген кує!
Він не згубить мене, він мене не уб'є,
Бо весна чудодійна, весна повносила
Непоборну потугу мені уділила.

Скільки віку мого, я ще так не впивав
Ароматів весняних і радости трав,
Все лунає, все дише в мені і буяє
І ширяє мій дух, і летить у безкрає.

В моїх жилах блакить непорочна тече,
Оболоки мое окрилили плече,
В моїм серці луги зацвітають барвисті
І піпочуться з вітром уста, наче листя.

О віддаймося світу, Крїмгільдо моя!
Хай несе нас безсмертна його течія,
Він нам мати, отець, він і щит в обороні —
І загину нема в світлоносному лоні.

1934

* * *

І. Б.

Душа спустошена, отруєна злобою;
Смерч бідносіних літ промчався надо мною;
Все, чим давніш я жив, поблякло і пропало,
Я чую біль утрат і жалю гострі жала.
Та знаю я: в тобі заховано потугу
Спокоїти мій біль і злагідняти тугу;
Своєю світлістю ти гониш темну нехить —
І в час німих нічниць, коли повіє легіт
Ласкавих спогадів, я, спраглий, хочу снити
Долину давніх літ п'яжливо духовиту,
Де серця доброго невиснажена сила
Свій табір радісний востанне таборила.

1931

* * *

Уже не гладить надвечірній промінь
Цегляних тротуарів жовтину;
На вулицях погас буденний гомін
І вечір стеде павутиння сну.

На клюмбах несміливо і привітно
Білють квіти в присмерковій млі;
Пісні задумливо-одноманітні
Гудуть над ними темні мотилі.

Людина стомлена сидить на лаві;
На неї вечір клонить гущину
Розрослих тіней — і стіна кошава
Вбирає в себе постать мовчазну.

І невідступно, холодно, несито
Годинами з насуплених садів
Зорить, розсунувши нагуслі віти,
Велика скука жовтих ліхтарів.

* * *

Як чорний корабель, у місто ніч впливає
І чорні води йдуть, вливаються без краю
В покірні вулиці. Пливе потужне зло
І під напором хвиль у вікнах гнеться скло.

Свічею бідною горить моя молитва —
В могутнім мороком яка нерівна битва!
Лиш сонце молитов спроможне прикликать
Сліпучих ангелів непереможну рать.

О смертний часе мій! Уже недовго ждати!
Потужне зло залле свічу мою й кімнати,
Ніхто не віджене неситу пільму пріч —
За трепетним вікном клекоче грізно ніч.

1938

Б У Р Я

Місто смеркове з німої долини
В грозову глядить далечінь
І бачить: по обр'ю чорному рине
Буря, розгніваний кінь.

Він став — і копитами б'є в видноколо:
Спахнули вогненні стовпи;
Він чує: покрні нестримній сваволі,
Озвалися глухо степи.

Озвались, замовкли — і тиша настала,
І раптом прорвалася вона,
Клекіт зчинився і смерчі погнала
Гримучих вітрів бистрина.

Хвилина — і кінь, наче привид летючий,
Мчить на доми, на дахи.
Земля розійшлася. В безодні димучі
Линуть сліпі порохи.

1935

* * *

Загине світ! Безумством і війною
Потоптано його найкращий цвіт;
Свариться хаос чорною рукою:
Загине світ!

О бідне, бідне серце! Безліч літ
Ти билось марне з темрявою злою
І марне в ній росило злотний міт.

Вже бурі ринуть дикою ордою,
Ревуть і стогнуть, рвуть замки воріт.
Страшної помсти час! Повитий тьмою,
Загине світ!

1939

2. ЖОВТНЯ 1943 р.

Котився час — і кожен рік, як злодій,
Мій дух і серце туго окрадав;
Минули трави, червень і погоди,
Мені не знати навіть і отав.

Як жить? Принада і відрада видив
Не виникне в безликій далині...
Нещасний той, хто світ земний одвідав
В його фатальні, демонічні дні.

* * *

В нуртах загибельних, у свистах хуртовинних
До душ ми припадаємо невинних, —
А ти прийшла не з наших меж
І часто ти живеш
В душевній тишині;
Тож мов мені:
Цих диких днів диявольський гальон
Спинити що могло б?

І ще скажи мені:
Навалу горя і страждань потоп
Відкинуть що могло б?

І втрете мов мені:
Коли зичливі прийдуть дні
І буду жити я в сердечній тишині,
Край миротворних меж
Долини доброї, де ти живеш?

* * *

О привиди темні, ідіть, не мучте
Моєї душі! Вона
За давніх давен на сліпучій учті.
Була, невимовно ясна!

Покинули землю правда і диво
І людське життя тече
Злочинне і дике. На мертво жниво
Дивитись душі боляче.

Вона — сирота в недоброму світі
І в пітьмі розпуть і проваль
По чистих братах, по вельможній еліті
Щемливу чує печаль.

1944

* * *

Де білі безодні, мертвотно зяяли
І тужні холоди дні,
Там творчість одвічна владно розмаяла
Хітони зелені, святні.

І слух неохочий, слух каменіючий
Ловить переклик луни —
То голос розноситься, голос радіючий,
Голос весни!

Кличе весна на царственні вхідчии,
Але не озветься душа:
Чус вона — несвятна, незаквітчана —
Прокляття свого рубежа.

* * *

Не видно берега у сивій млі.
За нею, ген — дари і насолоди
І ми забудем давні недогоди,
Як рідних гір побачимо шпилі.

Далека путь до світлої землі!
Таять підступність рифів чорні води,
Багато бур і небезпек негоди
Збороти мусять наші кораблі.

Які ми будем там? Тяжка наруга
Серця стоптала нам — і років злих
В душі ридає незнищенна туга.

Вона зсушила вицвіт дум моїх,
І я боюсь країни запашної
Не отемнити власною труною.

1931

* * *

Мандрівче, не йди, стань!
Твоя одцвіла рань,
Твої одгули дні
І сплять на глухім дні.

Від долі важких рук
Прийняв ти тягар мук
— І спала снага жил,
Згорнулася міць крил.

Стомилась душа злом —
І стало буття сном,
І сам ти — живий тліц.

Скорись — і вітай скін!

АФОРИЗМИ

Окрасою землі, звичайно, є людина;
Проказою землі є теж вона, людина.

* * *
Владарем світу є зло. І коли воно сили потворні
Пустить на тебе, душе, горе, о горе тобі!

* * *
Радують діти серце мое. Але часом, згадавши,
Що їм готує життя, жах побиває мене.

1939

Д У Ш А

Воду, закохану в небо, темна' земля полонила;
Парою ставши, вона в рідні висоти летить.
Але законів довічних їй самохіть не здолати:
Знову на землю дощем падає смутно вона.

Ж Н Е Ц Ь

Зором погаслим я поле життя свого оглядаю:

Колос пустий, а проте жнець мовчазний і блідий
Косить уперто, з камінним обличчям жито неплідне.

Женче суворий, не я винен, що колос пустий.

* * *

Минуле зноситься березою гінкою
І спогади тремтять, як листя надо мною.
Чи згадуєш і ти прогулянки над Бугом,
Як кожен камінь був безмовним нашим другом?
Там же по-давньому на нас гранітний трон
І дише ще ім'я твоє в розмові крон,
Що піднеслись над ним і просяться в блакить,
І ловлять леготи в свою гостинну сіть.
Чи чуєш лепети і рокоти потоків,
Що в них бринить луна прадавніх, райських років?
Як лист у промені, серця світились наші
І забували біль і горя чорні чаші
І з гаєм, скелями, з полянами чуткими
Перекликалися, мов кришталеві рими...
Як сумно думати, що той полон солодкий
Душ наших був такий летючий і короткий!
Минулось! І чуття гірке в мені встає:
Як мало блага нам буття земне дає!
Мутний його бурун без цілі й правди рине
І гідно ми живем лише скупі години.

Н. Г.

Нам радощів немішаних зажити
В земному існуванні не дано —
Але коли високородне літо
Розгорне переможне знамено,

Тоді блаженство — неподільне, пряне —
Щастить нам пережити на землі
І у недільнім сяйві привид тане
Днів, що текли в нерадості і млі...

Як приходні з країни запашної
Казок дитинних, по лісах святних
Стоять дуби. Ти приязні чуткої
Дістала дар; тому прошу я: в них

Вдивися: велич нетутешня віє
Від постатей могучих їх — і ти
Відчуєш: втіленням вони є мрії
Великого, хто ущедрив світи.

Як радісно нас хвилювати можуть
Потоки в лісі, віща глушина!
Як солодко нам серце приворожить
Полян інтимних ніжна тишина!

Нас очарують луки-красовиці,
Коли на них цвіте бузків огонь,
І ми б хотіли бути як суніці,
Що їх голубить матірنا осонь.

І так свіжущих почувань без краю
В серцях у нас колишеться прибій
І образи покинутого раю
В душі встають, багатій і живій.

І раз ступивши на гостинний килим
Перед святою скінією, ми
Понесемо подяку добрим силам
І через дні нерадості і тьми.

* * *

Шляхами битими не хочу я ходити
І правди у людей не буду я питать:
На роді людському лежить здавен несита
Рокованість і знак нерадісних заклать.

Безгрішні ангеди і демони зловтішні
За нього борються — і хто у тій борні
Край добрих сил стоїть і прославляє вишне,
Тому діла людей немилі і трудні.

Діброви приязні і лагідні левади!
Шукач гармонії до вас поклав мости,
Бо ваші дороги, божественні принади
Серцям і снам дають розкоші повноти.

Коли на галяві лежу я просто неба
В кущах зіноваті, в щасливій тишині
Шляхетних зел, — чуття я маю, що не треба
Було людиною родитися мені.

1944

* * *

Окривджений і боязкий баніта,
Приходжу я до брам святого літа.

Але поріг, в минулім гостедлюбний,
Тепер для мене став непереступний.

Віднині знаю, літо імените,
Твої скарби я буду тільки снити:

Лісів обличчя добрі і владичні,
Тишини їх і шуми сєрафічні,

Пречистих лук престольні аромати:
На честь тобі струмуючі кантати,

Леління рік, синіючі затони
І лілії на них: живі корони,

І обрїїв прозорчате роздалля,
Що неземною світиться бұваллю,

І діву, чудо у твоїх клейнодах,
Твій радісний, твій найтепліший подих!

* * *

Сумний, боюся я, щоб літ моїх останок
Надщерблености дух не захопив у бран -
В минуле відійшов мій співолюбний ранок.
І творчий полудень дознав суворих ран.

І я не чутиму, мелодій повносилих,
Що билися крилом об лист мого життя,
І повів радостей, колись незатремтілих
Для мене, іншому омие почуття.

І літа магію, ясну і ряснодарну,
Прославлять днів нових упевнені співці,
А я, зубожений, дивитимусь на марне,
Безпаростне зерно в ослабленій руці.

1944

* * *

До вас, ліси, в побожному мовчанні
Вертаюсь я, окрадене дитя;
Як солодко по довгому розстанні
Вступати знов під ваше окриття!

О людський світе, згубний і підступний,
Ти, душевбивче, тут не владен, ні:
Зелений храм для тебе неприступний,
В за́казаній росте він далині.

Але коли і тут мене на муки
Захочеш взяти ти, священних меж
Торкнешся по-блюзнірському і руки
Безжалісні до мене ти простреш, —

То довершиться неказанне чудо:
Я стану листям, міцно окує
Кора, як панцер, голову і груди
І в дубі серце скриється моє.

Ніколи більше в образі людини
Не буду я: почнеться інший круг
Мого життя; нові чуття і чини
Навіки просвітлять мій скорбний дух.

Я знов побачу друга дорогого,
Що розірвав буття земного сїть —
Сліпуче небо захвату святого
Розкриє зустрічі безмежна мить!

Ми будем прислухатися дібровам,
Коли їх духи шелестять крильми,
І душ розмови тихі ми поновим
В місцях, де серцем виростили ми.

О ви, кого тоді, в житті людському,
Я так любив, ви, сестри і брати,
За мною не тужить: я спокій дому
І вас, як сторож, буду берегти.

Коли ж нестерпна вам розлука стане,
Тоді приходьте, рідні, до узлісь,
Де знав я рай — і будьте, як ліяни,
І будьте чуйні, — як і я колись.

Берези юної лагідний лепет
І запах лісу в надвечірній час,
І серця вашого таємний трепет
Прокажуть вам: „Я тут, я біля вас!“

* * *

Погожий ранок. Дзвінко рже мій кінь
І рветься у гостинну далечінь;
Бринить повітря як шептання лір
І край неспізнаний сп'яняє зір.

Лишив я позад себе чад пожеж
І тугу стоптаних, кривавих меж.
О, як відродини прийти могли
По зла шуганню і бурханню мли!

Як сонце, замок на горі встає,
А в замку тім каплія тиха є —
Овіяна сіянням корогов,
За мене молиться моя любов.

Мчи, коню мій! В незнане і в дива!
Вітальним шумом кличуть дерева
До замка, в заповітну далечінь
І край доріг тремтить блаженна тінь...

* * *

„В любові вкоренись — і літ суворість
Знесе просвітлена душа твоя,” —
Так навчає багатомудра повість
Прийдешніх днів; її читаю я.

Благаю серце: „Поможи в печалі!
Твій заповіт — о де він, дорогий?”
І мовлять серця потайні скрижалі:
„Живи в добрі, люби і не убий!”

Любов відкрила радісні походи
У несходиму далечінь доріг;
Про день добра, про сяйво нагороди
Вістять нам сторінки великих книг.

Тож хай любов нас, відданих, огорне,
Хай буде нам вона дороговказ —
Вселенський захват, радощі соборні
Нам принесе понятий нею час.

Серця окрилені пошлем у даль ми —
І на привіт черемхи та беріз
Озвуться дальні, ясношатрі пальми
І морем зашумить тропічний ліс.

Єдиний порив душі всі розкриє,
Обійде світ полонінна яса
І, явлену оспівуючи мрію,
На землю тихо зйдуть небеса...

Я жду тебе, добо благословенна,
Вночі, самотній, серед стін німих.
Навколо — тьма. Лиш полум'я священне
Горить на сторінках пророчих книг.

Але ти йдеш, мій раю! Чорні грози
Стихають у глибокості віків
І днів провісних ароматні сльози
Свіжать лице оновлених лугів.

1937

* * *

Не сняться навіть давні верховини:
Там солодко новим обранцям плине
І нині час, — але мое сьогодні
Провалля обступили і безодні.

Але я вірю в День Добра. До мене
Він найде стежку, владне слово скаже —
І вступить радість у буття натхненне,
Як сонце літне в храмові вітражі.

Весна прийшла — і дотиком незримим
Окутала гаї зеленим димом:
Її потуга воскрешає все,
Що видатись могло невоскресимим, —
І диво здійснення вона несе
Знеможеним і тужним пілігримам.

Вони ідуть — бо так було й донині —
І ще не чують чуда добру міць:
Що обрис пожаданої святині
Уже одбився в сумі їх зіниць,
Що в їх хоральних співах і молінні
Лунає грім ликуючих дзвіниць.

1944

ТРЕТЯ СУВ'ЯЗЬ

С Л О В А

Буває день, коли вони приходять
Легкі, доброзичливі і відкриті;
Їх теплий трепет чуєш ти, щасливий,
І бачиш радісну готовість їх
Багатства не таїти, а віддати
Все на послуги задумам твоїм.

Але буває день, коли вони
На заклики твої нетерпеливі
Приходять — неохочі, непокірні,
З погаслим зором, замкнені, скупі;
Неначе раб євангельської притчі,
Вони похмуρο віддають талант
І, заплативши вимушену дань,
У невдоволенні глухим спішать
Знов одійти в житло своє таємне.

І ще буває: при зусиллі творчім,
Що прагне форм набути, не слова,
А тільки слів видіння блискавичні
Проносяться в свідомості твоїй.

Видіння слів, що ще не народились
І, може, не народяться ніколи —
Не закріпити їх і не згадати,
Прийшли з незнаного, пішли в незнане.
Але яке тепло вони лишають
По благосних одвідинах своїх,
Як світло у душі стає по них!

* * *

Гаї зняли з високих чол корони,
В садах безлистих сива мла холоне.

Німують краєвиди сиротливі
І всюди сум і самота щемливі.

Дорогами, що в даль ведуть печальну,
Іде жона — повільна, безпричальна.

Любов — її ім'я. Убого вбрана,
Непризнана, понижена і гнана,

Вона минає села невидючі
І городи глухі, в гордині суці.

Але вона — владарка і цариця:
Переливається і золотиться,

Просвічуючи крізь нужденні шати,
Убрання многобарвне і багате;

І, схована під згортками хламиди,
Рука тримає берло стебловиде.

В безкрилості важкій не знають люди,
Що їй покірне немислиме чудо:

На скелях душ сади живі зростити
І сни в речах звичайних розбудити.

Любов рабів не хоче. Поклоніння
Свобідних їй торує оцаріння;

Тому, хто сам її верховність прийме,
Вона розкриє радісні обійми.

Але в незнанні хмурім, скніють люди
І прочуття не будить їхні груди.

Тому любов, цариця невладуша,
Минає села і міста мовчуші,

Тому німують доли сиротливі
І всюди сум і самота щемливі,

І гай жалобний зняв свої корони,
І по садах безлунна мла холоне.

НІЧНИЙ УРАГАН

Поріддя хаосу,
нічний
бурхливий буревій!

У мертвій тиші, в п'їтьмі дїм. —
Без сну
лежу на ложї я — здається, сам-один
на цілий світ,
а паном свїту він —
нічний,
несамовитий буревій!

О як мене він мучить!
Всю душу свердлить цей нестерпний свист!
Навала вітру б'є в покору стїн,
немов тараї!

Нешадний ураган!
Стрясає дах його гримучий рин —
то у полях далєких він підняв
забутї кїнські кїстяки
ї їх у ніч погнав,

як лист, понад землю, без доріг —
і коні-привиди, йому покірна рать,
дахами міста з гуркотанням мчать.

Убійчий буревій!

Він свище, виє і клекоче.
Він дім зірвати з підмурівку хоче
і понести його, як корабель,
у серце ночі,
у чорний жах пустель...

На темнім тлі

кімнатних вікон
дві постаті, чорніючи у млі,
безумно мечуться за склом
і пальці їх по шибках б'ють
нетерпеливо злі.

В тих постатях не розпізнати
сусідів днів моїх —
акацію і ясень,
привітних, молодих —
і мислиться мені:
чуже, вороже їм буття
з погрозливим виттям
вступило силоміць у них...

Пекельний сик, геєнни ріг
і мариц по покрівлях біг!

Нечисті душі
убивць мерзенних і жаских —
розплати час упав на них.

Бо жоден світ
прийняти їх не хотів, не міг
і місця їм ніде нема:
ні там, де хаос,
ні там, де тьма!

Жадоба втілення бичує їх;
в тілах знайдуть вони, в тілах
полегшу від тортур своїх.

В нєстях дикій
вони, бездомні, рвуться до кімнати,
щоб плоть мою опанувати,
мене поняти!..

І враз —
могучий імпет, гуркіт брил —
і задвигтіли двері
під натиском незримих сил.

Нєсвітський жах!

ВИДІННЯ

Мій сон навідало видіння мудре;
Про нього я повім.

На владний загад
(Його я серцем почував) на гору,
Високу гору я піднятись мав —
І я пішов. Далеко вже за мною
Лишились городи, оселі, ниви;
Через містину дику і пустельну
Моя лежала путь. Як сторінки
Суворої, безрадісної книги
Один по одним звільна розгортались
Мовчуці краєвиди. Сірі скелі,
Провалля чорні, ялові плято
Томили зір і дух — і не без ремства
На уділ свій я йшов і йшов.

Неждано

По довгим і самотнім мандрюванні
Живу істоту здибав я, — але
Тяжка була для мене зустріч та.
Серед ложища висхлого потоку,
Дорогу заступаючи мені,
Сидів по-східному, поклавши руки
На жовті і сухі коліна, голий,
Безбровий, лисий чоловік. У мене

Він очі втупив, скошені і гострі, —
І я спинився, я не міг іти:
Бо худина його, жовтизна шкіри
І тіла нерухомість (як у мертвих)
Різку відразу у мені збудили.
І гніт неояснений, гніт холодний
Упав мені на серце. Протяла
Мій розум бистра догадка: то був
Отець Убивства. Жах мене опав
І повернувся я і біг від нього
Потилицею чуючи морозний,
Важкий і владний погляд василиска
І тільки скель громаддя невразиме
Мене сховало від очей убійчих.

Отож побачити мені судилось
Того, чиї понурі, люті слуги,
Ярливо виполчившись на все
Благе, будуюче, сумирне, чисте,
Вели війну жорстоку в тих долинах,
З яких походив я, і, злобоможні,
Мбе життя і душу талували.

Якби потуга світла і добра
Була прихильно надана мені,
Мій пильний погляд переміг би очі
Отця Убивства, я б убив його —
Але не мав такої сили я..

Не встигло ще в душі моїй затертись
Томливе, моторошне почуття

Від зустрічі з володарем жахливим,
Як я набрів скелет великий пса,
Що на високім камені стояв.
То був скелет живий. Мене уздрівши,
Здригнувся він і з гавкотом беззвучним
На мене кинувся. Безмежна лють
Дивилася на мене із пустих,
Чорніючих орбіт — але чомусь
Не смів кістяк наблизитись.

Нараз

Скелет собачий вочевидь почав
Вкриватись шерстю — і німотний гавкіт
Лунати став хрипким і злобним звуком.
Хвилина ще — і полум'я синясте
Спахнуло на брудній, мохнатій шерсті
І вмить її пожерло. Знову гола
На мене кидалася снасть собача,
Щоб обрости небавом шерстю знов,
Яку повторно винищив огонь.

Без страху сцоглядав я переміни
Потвори дивоглядної і тільки
Огиду відчував у серці. Потім
Подався далі, вгору.

Засиніли

Ліси передо мною; кам'яна
Кінчалася пустеля — і мій крок
Утіха і полегкість окрилили.
Був полудень гарячий, коли я
В зелені палаци вступив. Такої
Древесної і зельної пишноти

Не бачив я ніде в краю моім
І слів не створить бідний мій язик,
Щоб їх красу, величну і погідну,
І чар натхнуший описати гідно.
Що за чуття в мої вступило груди?
То не були солодкі млості, ні:
Блакитна радість, неоцвітна ясність
Мій пронизали дух. Предивним дивом.
Не відчував ваги своєї я
І легіт ароматний, лісовий
Крізь мене вільно віяв. Раювання
Мое було таке високе й повне,
Що у Лісах Живущих я витав би
Роки, століття, вічність.

Але я

Не був би справді годен розказати,
Як довго я пробув у царстві дров,
Забувши в ньому про мету значущу,
Задля якої я пустився в путь...

З Лісів Живущих вивела мене
Козуля. Нагло я її побачив
Невіддалік від себе і за нею
Подався вслід: мене повабив погляд
Її очей — ласкавий, обдарований,
Немов магнет, він поривав мене.
Йдучи попереду, створіння гоже
На мене оглядалось раз-у-раз,
І я ішов — слухняно, як дитя.

Враз за стовпами вікових дубів
Козуля зникла. Я побіг вперед,

Шукаючи прекрасну — і помітив,
Що просвіти з'явилися між дерев.
Так вибіг я за межі пантеону
Древесного на простір лук нагірних.

На них побачив я неуявленне
Багатство квітів: красне, пишнobarвне;
Мозаїка жива перед очима
Моїми розстелялась: жовте злото
І білина лінійна тут і там
Рубінами переткані були,
Сафірами і краплями берилів,
А пахощами сповнене повітря
Здавалося приділенням ласкаво
Для небожителів блаженних, чистих.

Навколо мене, близько і далеко,
Текли потоки і малі джерела.
Їх кроткий говір, їх бездумний журкіт
І водоспадів свіжоусті гимни
Спливалися у симфонію небесну,
Призначену для серць високих, світлих.

Здивований, зворушений і радий,
Я оглядав містину багатодивну
І несподівано відчув: душа
Не може перепоши благостини
Сприйняти і розлитися у ній.
І догадався я: скорботні роки,
Що я прожив їх там, серед людей,
В долинах, де шаліла чорна челядь

Отця Убивства, утомили корінь
Мого ества. Боровся кожен час
Я проти сил руйнуючих, живу
Відстоюючи душу — і не знав,
Що прийде та хвилина, коли втома,
Потаєна у корені, по цілім
Розійдеться моїм душевним складі.

І догадався я, що в високостві
Не можу і не смію я іти,
А через те мені тепер вертатись
В долини доведеться, межі люди
І їх путі верстати від початку
В новому втіленні, новій обслоні,
Щоб ствердити себе якнайповніше
В недосконалостві, нуртах і зломах
Наземного, трудного існування.

Яка нерадісна була та думка!
По тілу розливалась тягота
І гіркіше чуття, як гострий меч,
Мого торкнулось серця.

Я проснувся.

* * *

Похитнула буря понура
Шпилі гордовитих веж,
Сколихнула цвинтарні мури
І плити глухі набереж.

І в прознанні, що біди кишуці
Розриватимуть душу міст,
У поблідлій осипався пущі
Осик найчужніший лист.

СТАНСИ

Моя душа в зичливості розкритій
Піднесла гроно молитов рясних
Про благоденство, про любов у світі
І про рясноту овочів земних.

Але минають роки у чеканні
Терпким і марнім. Глушить голос бід
Лагідний спів надій — і осіяний
Сад візій засмутився і поблід.

Видимий світ є більше злом, ніж благом, —
Та саме нам у бурю навісну
Судилось бачити з безмежним жахом
Його падінь останню глибину.

Безжально кинена в часи пропащі
І лютістю побита їх копит,
Душе моя, скитальнице боляща,
З чим прийдеш ти у потойбічний світ?

* * *

Весна прокинулась і оцарилась.

Великий Боже! Невеселим серцем
Прихід їх вітаю — сорок третій
В моім житті; але вона та сама:
Кущі палають тихо проти сонця,
Як виплески зеленого вогню,
Що тільки радістю дзвінкою можуть
Серця безгнівні обпалити ніжно;
Сади розквітли (біла урочистість!),
Над ними — ще біліші оболочки
І неба синього горіння чисте.

Дерева розгортають юний лист. —
Хто знайде слово, що передавало б
Красу його младенчу? На світанні
Віків земних безгрішні херувими
Любовно виткали зелене чудо
Із снів, що їх навів рай погідний,
Щоб радість нам була і нагад ніжний,
Що інде десь нас мають за братів.

А вчора в місті смерть, летюча смерть,
Примчавши на подобах птиць бездушних,
В тупій жорстокості збирала жнива.
О сатанічна оргіє, мерзото
Розгнуздана, нема тобі прощення!

На згадку свіжу про нічні жахи
Стискається, болить і никне серце.
То що пишнота ця і свято значать?
Знущання з нас? О ні, така жорстокість
Поза людьми не може існувати —
Як лагідний докір за лиходійство,
Як заклик каятись, будити совість,
Як світла нагадка про інше, краще,
Достойніше, честивіше життя
Весна прокинулась і оцарилась.

Ми, земнородні, винні є самі
В своїх нещастях і своїй загладі,
Ми є творці своєї долі, нам
На вільний вибір дано, що пустити
З душі до діяння: чи зле, чи добре.

Бушують демони і нищать нас
І порятунку не найти від лютих;
Але причина — в нас, бо ми самі
Замки розбили на понурих сховах,
Що їх забути краще нам було б;
Ми визволили демонів неситих,
Ми демонам дали сказати слово.

Ловімо ж натяки прихильні — поки
Вони іще ласкаві йти до нас
Від серця світу! Може ще не пізно.

Весна перецвітеться і відійде.

Чи доживу я нову привітати,
Сорок четверту у моїм житті?

1944

Р Я Т У Н О К

Це сталося тоді, коли над містом,
Країни світичем, нависла тяжко
Погроза згуби чорної. Не треба
Про безголов'я ширше говорити:
Заглиблюючись мислями в нещастя,
Ми їх тим самим кличемо до себе.

Звичайний, як здавалось, рух сповняв
Майдани й вулиці, але серця
У жителів стискалися прочуттям
Потворних бід, що зяяли немов
Велика ніч без зір і без світання —
І задихаючися під вагою
Думок про неминучий день заглади,
Померлим заздри́в не один живий.

Погода, коли фатум неблаганний
Гримів у браму міста, теж була
Гнітюча і бездушна: тупо скніла

Відлига, танув сніг брудний, вода
Холодна укривала брук — і вогкість
Пронизлива повітря поїняла.

Дня одного майданом велелюдним,
Не знати відкіля узявшись, тихо
Проходив чоловік. Він був старий,
Пальто його було потерте; в комір
Від холоду ховав обличчя він —
На перший погляд: повсякденна постать,
Життям розбита, злидням нечува.
Але нелюдська і недобра сила
Від нього віяла: мов остовпії,
Спинались раптом перехожі; з вулиць
Сусідніх інші на майдан збігались,
Не знаючи, чому і задля чого
Вони те роблять. Незбагнений жак
Мертвив їх душі. Але чудно й дивно:
Скоряючись потузі демонічній,
На боязкім віддаленні юрба
За ворожбитом рушила.

Старий,

Не оглядаючись, ішов вперед
І знали городяни: їх поглине,
Рознявшись на путі останній їх,
Безодня клекофюча мук пекельних.

З-за рогу вийшла дівчина. Вона
Нестримною, летючою ходою
Наблизилась до чаклуна, сплилась
І голосом, в якому променіла

Надлюдська смілість, невимовна певність
І влада височин, йому рекла:
„Чому прийшов сюди? Хіба забув?
Поглянь і йди!“

З останніми словами

Вона рішучим жестом розгорнула
Сувій паперу, що в її руді
Як голуб лагідний білів... Чоло
Старий підвів раптово, поточився
І в дівчину відважну втупив очі;
Холодні, вигаслі, старечі, майже
Без виразу вони були, а втім
Долонями закрились люди швидко:
Їх погляд мозок наче розривав.

Здригнувся чорнокнижник; жовту п'ясть
Підніс корчійним порухом, але
Рука упала. Все кругом завмерло.

Нерушна і безмовна ждала дівка.

Ще мить — і закрутився дикий вихор
Навколо гостя темного, а постать
Його рідити бистро почала
В свистючій вирі вітровім — і враз
Розтала. Вихор зник. Глибока тиша.

Тоді полегкість ніжна, благодатна
В серця промкнулась натовпу — і вдячні
Туди звернулись очі, де стояла
Та невідома дівчина. Даремно:

Її не стало теж.

Великий подив
Присутнім був: не пам'ятав ніхто
Як слід її обличчя і одежі —
І всі шукання не розкрили людям,
Хто добра рятівниця їх була.

1944

* * *

Я з тугою взяв заручини —
І перстень її тяжкий,
Мені неухильно вручений,
Лежить на душі німій.

Лиш часом, як промінь місяця,
Позичений в сонця, блідий,
Радості давні світяться
В ночі великій моїй.

Священної ностальгії години
Зближаються. Я тихо входжу в храм
Блаженних спогадів; лунають дзвони,
Що їх розхитує нестримний вітер,
Гість і посол з покинутого краю.

Я упадаю ниць коло престолу —
І серця щирі і гарячу сповідь
Дух батьківщини, дальній, чуйно ловить:

„Ти відаєш, о душе всеблагий:
У місті, що як лебідь гордовитий
Стоїть над синню вічної ріки,
А в синь небес підноситься беззвучно
Молитва свіжа злotosяйних бань —
У місті тім росла душа моя.
Ліси прилеглі (вівтарі шумливі
Нерукотворної краси!) науку
Душі моєї гідно довершили —

І в цих часах і в вічності душа
Ім дякуватиме, лісам отчизни.

Як часто в їх чертогах був зо мною
Учитель мій — нехай легкими будуть
Його дороги у ненашім світі!
Ласкаво підіймав для мене він
Завісу мерехтливу понад входом
В гієратичну, безграничну мудрість —
І в ті години лісових казань
Значливішою видавалась тиша,
Розлита між деревами й кущами,
І кротість щиросердна, янголина
Світилася в піднесеності трав.

Віддаючи себе, в любові білій,
Возточуючись в тім, що є не я,
Стократ, стократ себе душа находить.
Благословила доля і мене
Спізнати розкіш почувань безмірних;
У місті ріднім і в його лісах
Зосталася тому душі моєї
Частина найдорожча, повнозвучна
І повноцвітна. Що вона витає
І далі там, в отчизні дорогій
Ти відаєш, о душе всеблагій!

Тепер живу я частю, тільки частю
Душі своєї. Бідна є вона,
Утомлена і тужна. В тілі тоскнім
Вона скитається по чужині
І марна путь її, і плід німий.

О, визволи її з митарства злого,
Перенеси, благаю, і з'єднай
З тим, що творило цвіт її безсмертний —
Дай у питомім розпуститись їй,
О, душе батьківщини всеблагий!

А оболона тліяна? Хай вона,
Тягар невинуватий і немилый,
На порох розпадеться. Ти ж пошли
По нього легіт. Він на крида візьме
Мій прах, полине з ним туди, на схід
І над лісами рідними розсипле:

Землі моїй віддай і персть мою!"

Щорічне, неухильне повертання
Природи й віри величавих свят
Дає душі, затерпій у стражданні,
Полегшу дивну і бальзам розрад.

Невинна, як і в перший день творіння
Виблискує на сонці тепла брость;
Не знаючи про вбивство і шаління
Війни безбожної, зелена рость

Пишається на свята Великодні, —
А в храмах славлять на ману, не міт:
Велике, Мирне, Любляче, Безплотне
Не забуває отяжільний світ.

В тім повертанні свят є запорука,
Що скресне у льоди закута Суть,
Що наша боязнь, наші хресні муки
Колись розвіються і поминуть,

Що прийде край жагучому томління —
І з гимном, з колиханням орифлям,
Ми вступимо у наше Воскресіння
І в гонг ударимо алмазних брам.

1944

В Л А Д А Р

З серця, людино, свого, з глибин його щонайглибших
Владаря світлого клич! В сяеві слав, молодий,
Зло з престолу він скине, покаже тобі, о людино,
Сонячне небо — і мир з ним процвіте на землі.

МІРА ПОТУГИ

Владар сердечних глибин, що потуга його є безмірна,
В міру бажання твого владу покаже свою:
Гори бажання, підхмарні гори плекай, о людино —
Скільки признаєш його, стільки ж і сили він
дасть.

Ч У Д О

Повстане віщий шум у мовчазних смереках —
І ти забудеш біль і труд доріг далеких.

Весняних, чистих сил тисячолунний вибух
Прокинеться нараз у мертвих, чорних скибах.

Обнова налетить — привітна, шумнокрила;
Небесні леготи вдихне душа прозріла.

Зітреться з пам'яті життя скупе і хмар^{н)}
І, добрий, скажеш ти: „Так, я шукав немарне.“

„Буяй, душе моя! Бо не земні простори
Ти зриш, а радості неміряні притвори.“

„Бо сонмами святих, хвилюючих видінь,
Як оболочками, рясніє далечінь!“

1944

‘ДОБРО БЕЗУМНЕ

Знає безумство в віках: безумство злочинств
і мерзоти,

Але ж безумство добра є і повинне прийти:
Віват, походи добра! Вам обрії лунуть назустріч,

Падає зло в порохи, райдуг радіння встає
В неба легку височінь, дерева не кидають тіні,

Ріки назуспіт течуть, щоб повісти джерелам
Таїни моря, що рвуться з глибин. Свіжоустий,

дзвенючий

Хор осяйних оболок піє онову землі;

В ніжних обіймах зімкнулись минуле й майбутнє.

О свято

Слави всеславної! Смерть мертва. І всесвіт —

життя.

З М І С Т

	СТОР
На озері скрес лід	3
 ПЕРША СУВ'ЯЗЬ	
Розкрийтеся, замкнені житла	7
У небо линучи високе	8
Граль	10
Тестамент	11
Вітаймо день Благої Вісти	12
Камінь	14
Прибрався ліс в зелену митру	16
Послався літній день	17
Бринять слова несписаної притчі	18
Я чую: крильми леготу тонкого	19
Як затужило серце за тобою	21
Чолом, чолом тобі, о величавий лісе	22
Літо	23
Погожі літні вечори	24
Спогад з далекости віє крильми	25
Видіння минулого раєм принадним	26
Ти — владарка у королівстві літа	27
Я згадую дім старовинний	28
Тебе, жіноцтва вицвіте і фее	30
Помона	31

Серпень	32
Коли напливає дегіт південний	33
Рука задумана поволі пише	34
Ласкава мла вкриває тихий обрій	35
Осінь	36
Замкнулося серце моє непривітане	37

ДРУГА СУВ'ЯЗЬ

Порив, що ним живе душа моя	41
І знов вона, скорботна поволока	42
Мандрівний лицар	43
Льоенгрін	44
Зігфрід до Крімгільди	46
Душа спустошена, отруена злобою	47
Уже не гладить надвечірній промінь	48
Як чорний корабель, у місто ніч впливає	49
Буря	50
Загине світ	51
2. жовтня 1943 р.	52
В нуртах загибельних	53
О привиди темні, ідіть, не мучте	54
Де білі безодні мертвотно зяяли	55
Не видно берега	56
Мандрівче, не йди, стань	57
Афоризми	58
Душа	59
Жнець	60
Минуле зноситься березою гінкою	61
Нам радощів немішаних зажити	62
Шляхами битими не хочу я ходити	6

Окривджений і боязкий баніта	65
Сумний, боюся я	66
До вас, ліси, в побожному мовчанні	67
Погожий ранок	69
В любові вкоренись	70
Не сніться навіть давні верховиці	72
Весна прийшла — і дотиком незримим	73

ТРЕТЯ СУВ'ЯЗЬ

Слова	77
Гаї зняли з високих чол корони	79
Нічний ураган	81
Видіння	84
Похитнула буря понура	90
Станси	91
Весна прокинулась і оцарилась	92
Рятунок	95
Я з тугою взяв заручини	99
Священної постальгії години	100
Щорічне, неухильне повертання	103
Владар	105
Міра потуги	106
Чудо	107
Добро безумне	108

НАКЛАДОМ „УКРАЇНСЬКОГО ЦЕРКОВНОГО
ВИДАВНИЦТВА“

Ціна 5 РМ